

במדבר חכ"ג שיחה ב'

"אלה תולדות אהרן ומשה", שהם תולדות משה ע"ד שהם תולדות אהרן - אף שמציאותם נעשה ע"י אהרן, ולכן מוסיף רש"י ד"ה נוסף" - "ביום דיבר ה' עם משה: נעשו אלו תולדות שלו" - שע"י מ"ת נעשים ישראל מציאות חדשה ד"ממלכת כוהנים וגוי קדוש", ולכן הרי זה כאילו הם מציאות חדשה.

ברש"י (ג, א): "ואלה תולדות אהרן ומשה: ואינו מזכיר אלא בני אהרן. ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו. ביום דבר ה' את משה: נעשו אלו התולדות שלו, שלמדן מה שלמד מפי הגבורה".

וצריך להבין מה מוסיף רש"י בדיבור המתחיל השני. ומדוע משנה - בדיבור המתחיל השני - מלשון הגמרא ואומר "נעשו התולדות שלו" ולא "כאילו ילדו". ומהו אריכות הלשון "שלמדן מה שלמד מפי הגבורה", ומדוע אינו מקצר ואומר שלמדן תורה.

והביאור בזה: לרש"י קשה הלשון "תולדות אהרן ומשה", דאילו נאמר תולדות משה בלבד היה מובן שנקראים תולדות משה מפני שלימדם תורה. אך איך אפשר לומר שהם תולדות משה באותו אופן שהם תולדות אהרן, והרי מציאותם נעשה על ידי אהרן. וזהו שרש"י מוסיף בדיבור המתחיל השני "ביום דיבר ה' עם משה" - שעל ידי מתן תורה נעשים ישראל מציאות חדשה ד"ממלכת כוהנים וגוי קדוש" - ולכן הרי זה כאילו הם מציאות חדשה מפני שלמדן תורה שניתנה מפי הגבורה - דלשון גבורה מורה שבלימוד התורה ישנה הגבורה דמתן תורה הפועלת מציאות חדשה.

והנה המציאות חדשה נפעל בפעם הראשונה ולאחר זה הלימוד הוא רק הוספה על המציאות של האדם, ואם כן זה רק כאילו ילדו. אך על פי זה קשה, דלכאורה בני אהרן שמעו את התורה בפעם הראשונה מהקב"ה בהר סיני ולא ממשה. ועל זה מדגיש רש"י "שלמדן מה שלמד", דכדי לפעול מציאות חדשה לא מספיק שהאדם ישמע את התורה בבחינת מקיף אלא צריך ללמוד ולהבין, וזה נעשה על ידי משה.

והנה, אף ש"נעשו אלו התולדות שלו" ממש שייך רק במשה - שכנ"ל "למדן מה שלמד מפי הגבורה" - מכל מקום זה שהתורה מספרת לנו על זה הוא הוראה שמעין זה הוא בכל ישראל, ש"כל המלמד את בן חבירו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו". ויש לומר שבזה ישנו מעין "ילדו" ממש, שהרי על ידי ביטול תורה נעשה "הכרת תיכרת" ר"ל, ועל ידי לימוד התורה נעשה "חיים כולכם היום", ועל פי תורת הבעש"ט שהקב"ה מהוה כל נברא מחדש בכל רגע אם כן המלמד את חבירו פועל הולדה שהרי גורם שהקב"ה יחדש את הקיום של בן חברו.